

Міністерство освіти і науки України
Київський національний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
Академічне товариство ім. М. Балудянського
(м. Кошице, Словаччина)
Вища школа економіки і права імені
проф. Едварда Ліпінського (м. Кельце, Польща)
Університет Яна Кохановського (м. Кельце, Польща)
Тбіліський державний університет імені
Іване Джавахішвілі (м. Тбілісі, Грузія)
Технічний університет (м. Кошице, Словаччина)
Університет «Petre Andreia» (м. Яси, Румунія)
Університет суспільних наук (м. Лодзь, Польща)
Folkuniversitetet (м. Уппсала, Швеція)

***СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ
ТА ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ***

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
VIII Міжнародної науково-практичної конференції**

03 червня 2020 року

Частина III

Вінниця 2020

УДК 339.922
С69

Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: зб. наук. пр. VIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 03 черв. 2020 р. Вінниця, 2020. Ч. 3. 256 с.

У збірнику наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції розглядаються питання управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємства в сучасних умовах; актуальні проблеми менеджменту та фінансові механізми забезпечення розвитку економіки України; проблеми обліково-аналітичного, контрольного та інформаційного забезпечення управління підприємства. Досліджуються інноваційні моделі та інформаційні технології в науці, освіті, економіці; теоретичні та практичні аспекти сучасного товарознавства; актуальні проблеми та перспективи, тенденції розвитку маркетингових технологій, готельно-ресторанного та туристичного бізнесу в Україні, державотворчі процеси в умовах глобалізованого суспільства: історичні, філософські, соціально-психологічні та правові аспекти.

Висвітлюються інтерактивні технології та методи навчання як засіб формування іншомовної професійної компетенції, теоретичні та практичні аспекти розвитку студентського спорту в системі фізичного виховання ЗВО.

Розраховано на науковців, спеціалістів, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти.

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії – **Замкова Н.Л.**, д-р філос. наук, професор

Відповідальний секретар – **Мартінова Л.Б.**, д-р екон. наук, доцент

Члени редакційної колегії:

Боковець В.В., д-р екон. наук, професор, **Власенко І.Г.**, д-р мед. наук, професор,

Корж Н.В., д-р екон. наук, професор, **Іваницька Н.Б.**, д-р філол. наук, професор,

Поліщук І.І., д-р екон. наук, доцент, **Прутська О.О.**, д-р екон. наук, професор,

Чорна Н.М., д-р іст. наук, професор, **Штифурак В.Є.**, д-р пед. наук, професор,

Бондар А.А., канд. наук з фіз. виховання і спорту, **Мельничук О.П.**, канд. екон. наук,

Нечипоренко В.О., канд. філол. наук, доцент, **Радзіховська Л.М.**, канд. пед. наук,

доцент, **Романовська Ю.А.**, канд. екон. наук, доцент, **Сегеда С.А.**, канд. екон. наук,

доцент, **Тернова А.С.**, канд. техн. наук, доцент.

Друкується за ухвалою вченої ради Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ.

Наукові роботи друкуються в авторській редакції.

ISBN 978-966-629-958-4

Онищук Н.В., канд. екон. наук Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ АНАЛІЗ ФАКТОРІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.....	221
Пахомська О.В. Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗШИРЕННЯ АСОРТИМЕНТУ ХЛІБА ТА ХЛІБОБУЛОЧНИХ ВИРОБІВ УКРАЇНИ.....	229
Рябенька М.О., канд. екон. наук Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ОСОБЛИВОСТІ ТА УМОВИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО- ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА.....	235
Семко Т.В., канд. техн. наук Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ СИСТЕМА НАССР ЯК ІНСТРУМЕНТ В БУДІВНИЦТВІ РЕЗУЛЬТАТИВНОЇ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ БЕЗПЕКИ.....	242
Чорна Н.М., д-р іст. наук, професор Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ.....	250

ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Розкрито зміст сільського зеленого туризму. Констатовано наявність в Україні потенціалу для розвитку сільського зеленого туризму. Обґрунтовано важливість зеленого туризму для відродження українського села.

Ключові слова: сільський зелений туризм, сільські території, кластери, Україна,

Постановка проблеми. В умовах українського сьогодення, характерного триваючим знелюдненням сільської місцевості, колосальним за масштабом у багатьох регіонах та абсолютно незворотнім у найближчій перспективі, зелений туризм спроможний виконати почесну місію порятунку села, адже є альтернативою його індустріалізації і засобом підвищення рівня життя населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем розвитку сільського зеленого туризму в Україні, його ролі в піднесенні регіонів, відродженні села займалися багато вітчизняних науковців, зокрема, М. Долішній, Л. Гринів, В. Гоблик, В. Євдокименко, В. Кифяк, В. Кравців, В. Мацола, А. Мельник, М. Пітюлич, Т. Ткаченко, О. Любіцева, В. Федорченко, Л. Шевчук, І. Школа, ін. Однак, питання функціонування сільського зеленого туризму потребує постійної уваги, вивчення з урахуванням зарубіжного досвіду, та не втрачає актуальності.

Мета статті – розкрити зміст поняття «сільський зелений туризм», проаналізувати передумови, стан та перспективи його розвитку в Україні.

Виклад основного матеріалу. Існування у науковій фаховій літературі великої кількості неоднозначних, часто контроверсійних трактувань змісту поняття «сільський зелений туризм», зумовлює необхідність пропонування

власного його розуміння. З урахуванням підходу ГО «Спілка сільського зеленого туризму України» [1], яка була першою з тих, хто визначився зі змістом поняття, в розумінні авторки цієї праці сільський зелений туризм є різновидом туризму, який полягає у стаціонарному відпочинку в сільській місцевості та основним своїм акцентом має збереження і відновлення природи.

Дещо синтетичний за своєю суттю, сільський зелений туризм тісно переплітається з агротуризмом та екотуризмом, проте не є тотожним жодному з них. Так, сільський зелений туризм є поняттям значно ширшим, ніж агротуризм, пов'язаний з активним залученням туристів до традиційних форм господарювання на селі (збір винограду, сіна, догляд за худобою тощо), водночас екотуризм передбачає відпочинок туристів на територіях, які мають природничу цінність (наприклад, національні та ландшафтні парки) – так званих «первинних об'єктах природи», тоді як об'єктом сільського зеленого туризму є ландшафти, тобто змінені в процесі господарської діяльності людиною території – «вторинні об'єкти природи».

У цілому, сільський зелений туризм передбачає відпочинок у сільській, курортній чи природоохоронній місцевостях з використанням належно облаштованих приватних садиб чи інших закладів розміщення. Обов'язковою його ознакою є проведення вільного часу в сільському середовищі, якому притаманна відповідна забудова, побут, мальовничий ландшафт, туристичні заняття у вигляді пішохідних і кінних прогулянок, спортивних та оздоровчих подорожей (у т. ч. полювання і рибальство) серед живої зеленої природи [2, с. 13].

У той час, як у Європі зелений туризм як явище поширився у повоєнний період – з його допомогою піднімали економіку сіл, в Україні стійкий інтерес до нього спостерігається лише упродовж останніх кількох років, у зв'язку з підписанням у 2014 р. Угоди між Україною та ЄС, у якій йдеться про сільський розвиток. Останній, природно, пов'язаний з людьми, які проживають у сільській місцевості, сільськогосподарським виробництвом, в тому числі культурою, традиціями, гастрономією, а також відпочинком на лоні природи.

Відпочинок на селі найбільш цікавим є містянам, перш за все жителям мегаполісів, відірваних від природного середовища. Історично так склалося, що

українці є аграрною нацією, і по сьогодні велика частина містян мають якщо не близьких родичів у сільській місцевості, до яких вони періодично навідуються, то дачні будиночки чи інші місця для тимчасового проживання на селі. Разом з тим, триваючі процеси урбанізації одним із безпосередніх своїх наслідків мають знелюднення села та спричинену ним втрату зв'язку містян із сільською місцевістю. З-поміж багатьох проблем, що їх спричиняє подібний стан справ, особливо занепокоює факт втрати українцями своєї самобутності та ментальної унікальності, адже саме село посередництвом мови, традицій та звичаїв споконвіку зберігало генетичний код нації. Відтак, у випадку України відпочинок у сілі є запорукою не лише економічного її піднесення, але й збереження унікальності та самобутності українського народу.

Досвід зарубіжних країн свідчить: туристи часто відмовляються від інших видів відпочинку на користь відпочинку у селі. Так, наприклад, 35 % жителів міст країн-членів ЄС віддають перевагу відпустці в сільській місцевості (у Нідерландах їх частка становить 49 %). Природно, чим більш відірваною від життя в селі є людина, тим більшу зацікавленість у неї викликає такий відпочинок (особливо, якщо йдеться про дітей, які свійську худобу та птицю бачили не інакше, ніж по телевізору). Спостереження за тваринами в природному середовищі, прогулянки на велосипедах екологічними стежками, катання на конях, рибалка, збирання суниць та грибів у природних екосистемах, врожаю у садибах господарів, плетення з лози, валяння вовни тощо, а особливо традиційні народні обряди та національні страви – безперечно, дуже захопливо. «Якщо з'їсти з печі справжній український борщ або бограч на Закарпатті, або те, що готується в кожному регіоні в печі, в глиняному горщику, дерев'яними ложками... Тобто відтворення того побуту і того часу, який був колись – це дуже цікаво для людей з міста», – переконаний голова правління Співки сільського зеленого туризму в Україні В. Васильєв [3].

Як свідчить аналіз відповідного досвіду, залучення туристів до сільського відпочинку не потребує великого капіталу. Інколи для залучення туристів виявляється достатньо вже наявних у сільських садибах умов, та здебільшого необхідними є додаткові капіталовкладення, і тоді на допомогу часто приходять кластерна модель господарювання [4].

Станом на тепер пальму першості у справі організації відпочинку на селі ділять західні області України – Івано-Франківська, Львівська, Закарпатська і Чернівецька області. Даються взнаки виняткові природні ресурси, а також безпосереднє сусідство з країнами Європейського Союзу та зумовлена цим фактом унікальна можливість брати участь у європейських програмах міжнародних донорів щодо розвитку туризму, співпраця у рамках єврорегіону «Карпати» й відповідне її фінансування з союзного бюджету [3]. Прикметно, що саме на заході України існують потужні громадські організації, які пишуть пропозиції і отримують грантову допомогу, і саме тут діють потужні об'єднання у формі кластерів. У центрі останніх – гастрономічні елементи, виноробство, сироваріння чи якісь етнічні напрямки. Менш розвинутим, але з колосальним потенціалом, сільський зелений туризм є в інших частинах України – Шевченківські місця у Черкаській області, Трипільська культура неподалік від Києва, колорит Бессарабії на Одещині, місця козацької слави на Хортиці, а також у Дніпропетровській області – поблизу села Петриківка, на Вінниччині, ін.

Часто в сфері зеленого туризму зайнятими є 10–15 % населення села. Відтак, важливим є розуміння того, що сільський туризм – це соціальне явище, свого роду соціальне підприємництво, якому під силу шляхом зростання зайнятості, розвитку інфраструктури, отримання селянами стабільних та вагомих доходів, зміцнення місцевого бюджету врятувати село від занепаду. Так, розвиток сільського туризму розглядається європейськими країнами як дієвий шлях соціального розвитку сільських депресивних регіонів. За підрахунками експертів Європейського банку реконструкції та розвитку, облаштування в місті вихідця з сільської місцевості в 20 разів дорожче, ніж створення умов для його життя і роботи в селі. Встановлено, що дохід, отриманий від одного ліжка-місця, еквівалентний річному доходу фермера від однієї корови. Розвитку сільського туризму в країнах, де спостерігається найбільший попит на зелений туризм, суттєво сприяють органи місцевого самоврядування, завданням яких є підготовка території для майбутніх інвесторів, утримання доріг у належному стані, будівництво спортивних та

рекреаційних об'єктів, організація маркетингових заходів, підтримку навчань та агротуристичного консультування. Вагомою є державна підтримка програм залучення сільських громад до зеленого й агротуризму.

В Україні користь сільському туризму позначається політика децентралізації: знаючи свої ресурси, місцеві територіальні громади активно впроваджують стратегії розвитку сільського, аграрного та екологічного туризму. Разом з тим, сільський туризм в Україні не є пріоритетом влади на найвищому рівні, про що свідчить відсутність державних програм підтримки його розвитку, а також той факт, що відповідний законопроект, який депутати ухвалили у першому читанні ще в 2004 р., досі не змінив юридичного статусу.

Проблеми, що стримують розвиток сільського зеленого туризму умовно можуть бути згруповані та зведені до наступного: відсутність належної нормативно-правової бази та інституційного забезпечення розвитку сільського зеленого туризму; відсутність фінансової підтримки з боку держави, високі ставки за кредитами; слабкість інфраструктурного забезпечення сільської місцевості; відсутність механізму страхування ризиків при організації та наданні послуг сільського зеленого туризму; брак інформованості мешканців сільської місцевості про можливості розвитку зеленого туризму, а також потенційних споживачів – про наявну у регіоні пропозицію; відсутність кваліфікованих кадрів для організації на селі зеленого туризму.

На користь розвитку сільського зеленого туризму спроможні позначитися формування відповідної нормативно-правової бази та прийняття необхідних регулюючих законів, розробка комплексу організаційно-економічних заходів, удосконалення системи інформаційно-консультативного забезпечення, створення нових джерел фінансово-інвестиційного спрямування [5].

Висновки і перспективи подальших досліджень. У багатьох країнах світу розвиток сільського зеленого туризму розглядається як невід'ємна складова комплексного соціально-економічного розвитку села. В умовах українського сьогодення з ним пов'язуються сподівання щодо порятунку села, масштаби знелюднення та деградації якого чимдалі виглядають все більш катастрофічними. Шляхом створення туристичного продукту, конкурентного та

національному та світовому ринках, здатного максимально задовольнити потреби як наших співвітчизників, так і іноземців, цілком можливим видається відродити українське село, вивести його на новий щабель розвитку. Власне, відродження села має стати одним із ключових пріоритетів діяльності влади на всіх її рівнях, а підтримка сільського зеленого туризму, стимулювання його розвитку – одним із напрямів його реалізації.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Спілки сільського зеленого туризму України – <https://www.greentour.com.ua/>.
2. Бондаренко В. Сільський зелений туризм Вінниччини: проблеми та перспективи розвитку. *Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія: Економічні науки*. 2015. Вип. 40. Ч. 1. С. 12–19.
3. Туристи на селі: приховані можливості України. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/svoboda-v-detalyah/29374595.html>
4. Чорна Н.М. Кластерні ініціативи як запорука розвитку сільського зеленого туризму. *Туризм XXI століття: глобальні виклики та цивілізаційні цінності* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Пряшів, 10-11 кв. 2019 р.) / відп. ред. А.А. Мазаракі. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. С. 100-102.
5. Гоблик В.В., Щербан Т.Д. Регулювання діяльності у сфері сільського зеленого туризму: досвід Європи. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 3. С. 27–29. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/3_ukr/6.pdf

Наукове видання

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ
ТА ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ**

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
VIII Міжнародної науково-практичної конференції**

03 червня 2020 року

Частина III

Редактор: Фатєєва Т. Д.
Комп'ютерна верстка: Шуляк Н.В.

Підп. до друку 21.08.2020 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний
Друк різнографічний. Ум. друк. арк. 14,88.
Обл.-вид. арк. 11,92. Тираж 2. Зам. № 274.

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ КНТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25